

การจัดการดินหลังน้ำท่วม

ในพื้นที่เกษตรอินทรีย์

หลังเกิดน้ำท่วม ดินอาจปนเปื้อนน้ำเสีย สารเคมี หรือสารพิษต่าง ๆ จึงควรประเมินสภาพพื้นที่และความเสี่ยงก่อนฟื้นฟูดินในระบบเกษตรอินทรีย์ เพื่อกำหนดแนวทางที่เหมาะสม ปลอดภัยต่อดิน น้ำ และผลผลิต และสอดคล้องกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

1 สำรวจและประเมินพื้นที่หลังน้ำลด

- ตรวจสอบความเสียหายและแหล่งที่มาของน้ำที่ไหลเข้าสู่แปลง เช่น โรงงานอุตสาหกรรม ชุมชน หรือแปลงเกษตรที่ใช้สารเคมี เพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนของ ดิน น้ำ และผลผลิต ก่อนกลับมาดำเนินการผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์

2 ทำจัดสิ่งปนเปื้อน

- เก็บขยะ เศษวัสดุ และตะกอนที่อาจปนเปื้อน โดยเฉพาะตะกอนจากน้ำที่ไหลผ่านพื้นที่อุตสาหกรรมหรือแปลงเกษตรเคมี และหลีกเลี่ยงการนำไปกระจายในพื้นที่เกษตร

3 ฟื้นฟูสภาพดิน

- ห้ามนำเครื่องจักรหนักกลงแปลงขณะดินยังชื้น สามารถ กดสอบง่าย ๆ โดยปั้นดินเป็นเส้น ถ้าคลึงเป็นเส้นยาวได้โดยไม่แตก แสดงว่าดินยังเปียกเกินไป
- เมื่อดินเริ่มแห้งจึงพรวนดิน ใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกที่เหมาะสม และปลูกพืชปุ๋ยสด เช่น ปอเทืองเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุ ปรับปรุงโครงสร้างดิน และฟื้นฟูจุลินทรีย์ในดิน

4 ตรวจสอบความพร้อมก่อนเพาะปลูก

- ตรวจวัดความเป็นกรด-ด่าง และความอุดมสมบูรณ์ของดิน รวมถึงตรวจสอบปนเปื้อนตามความเสี่ยงก่อนเริ่มผลิตอีกครั้ง

พื้นที่ดินเปรี้ยวจัด - เมื่อดินเริ่มแห้ง pH อาจลดลงเร็วมาก ควรตรวจ pH ซ้ำเป็นระยะและเตรียมปูนมาร์ลหรือโดโลไมท์ไว้ใส่ตามผลวิเคราะห์

5 รักษามาตรฐานเกษตรอินทรีย์

- เลือกใช้วัสดุและปัจจัยการผลิตที่ได้รับอนุญาตตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ พร้อมบันทึกการฟื้นฟูและปฏิบัติตามข้อกำหนดของหน่วยรับรอง

6 ฟื้นฟูระบบดินและป้องกันโรคพืช

- น้ำท่วมขังทำให้ดินขาดออกซิเจน จุลินทรีย์ที่มีประโยชน์ตายไป จึงควรเติมจุลินทรีย์กลับคืนสู่ดิน ในช่วงเพาะปลูก หมั่นสำรวจรากและอาการของพืช และเน้นระบายน้ำ ลดความชื้นในดิน ร่วมกับใช้
- สารเร่ง พด.3 (ไตรโคเดอร์มา) ควบคุมเชื้อสาเหตุโรครากเน่าโคนเน่า
- สารเร่ง พด.2 ใช้ร่วมกับปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยปัสสาวะ เพื่อเร่งการย่อยสลายอินทรีย์วัตถุหลังน้ำลด
- จุลินทรีย์ส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืช เพื่อฟื้นฟูระบบนิเวศรากพืชให้กลับมาสมบูรณ์

7 ก่อนปลูกพืชรอบใหม่

ควรตรวจสอบว่า

- ✓ น้ำระบายออกแล้ว
- ✓ ไม่มีน้ำขัง
- ✓ ดินไม่แฉะหรืออัดแน่นเกินไป
- ✓ ไม่มีตะกอนหรือวัสดุที่สงสัยว่าปนเปื้อน
- ✓ สภาพดินเหมาะสมต่อการปลูกพืช

หากพืชเดิมเสียหายมาก ควรเลือกชนิดพืชทดแทนให้เหมาะสมกับสภาพดิน ฤดูกาล และความพร้อมของพื้นที่

8 เกษตรอินทรีย์ต้อง “บันทึก แจ้ง ตรวจ”

หากเกิดน้ำท่วมหรือสงสัยว่ามีการปนเปื้อน ควรดำเนินการ ดังนี้

บันทึก

- สถานการณ์น้ำท่วม ระดับน้ำ ระยะเวลาที่ท่วม ความเสียหาย แหล่งที่มาของน้ำ ตะกอน และการจัดการหลังน้ำลด พร้อมภาพถ่ายและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

แจ้ง

- หากเกิดน้ำท่วม ควรแจ้งประธานกลุ่มหรือคณะกรรมการเกษตรอินทรีย์ PGS โดยเร็ว พร้อมนำข้อมูลสถานการณ์และบันทึกฟาร์มเข้าที่ประชุมเพื่อประกอบการพิจารณา ประเมินความเสี่ยง และกำหนดแนวทางดำเนินการตามมาตรฐานของกลุ่ม

ตรวจ

- หากสงสัยว่ามีการปนเปื้อน ควรเก็บตัวอย่างดิน น้ำ ตะกอน หรือผลผลิต ส่งตรวจวิเคราะห์
- โลหะหนัก เช่น ตะกั่ว แคดเมียม ปรอท สารหนู (กรณีน้ำไหลผ่านแหล่งอุตสาหกรรมหรือชุมชน)
- สารเคมีกำจัดศัตรูพืชตกค้าง (กรณีน้ำไหลผ่านแปลงเกษตรเคมีข้างเคียง) เพื่อใช้ผลการตรวจวิเคราะห์ในการพิจารณาของกลุ่ม

ดินดี น้ำดี
เกษตรอินทรีย์ยั่งยืน

ติดต่อขอรับคำแนะนำได้ที่
กองวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

สายด่วน 1760

ข้อมูล ณ วันที่ 6 ตุลาคม 2569

การจัดการดินหลังน้ำท่วม